

НОВИЙ СВІТ

Вольтер

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

ВОЛЬТЕР (З ПРИВІДУ 150-ЛІТТЯ ЙОГО СМЕРТИ)

80-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ ДІВЧАТ

КУЛЬТУРА СЕРЕДНІХ ВІКІВ

МОНІСТИЧНА ПРОПОВІДЬ ПРО МОЛИТВУ

ОСТРОВ ПРИНЦА ЕДВАРДА

ДО 375-ИХ РОКОВИН СМЕРТИ РАБЕЛЄ

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляється читачів "Нового Світу", що келендарі "Новий Світ" і "Червоний Кобзар" на 1928 р. вичерпані. З цілого накладу остало не більш 50 примірників. Для масового і дешевого поширення цього цінного збірника оповідань, наукових статей і т.п. владжено відмінний малий наклад нового передруку п. н. : "Життя і Поступ".

Вже вийшли з друку і продаються

Робітничо-Фармерські Пісні і Поезії

Це є перший найбільший і найкращий в Америці
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕКЛЯМАТОР П. Н.:

"ІЛЮСТРОВАННИЙ ЧЕРВОНИЙ КОБЗАР"

Це є великий кобзар підчас концертів, вечерків і т.п. Робітничо-Фармерські Пісні і Поезії повинні бути у всіх укр. роб.-фар. відділах і товариствах; в кожній українській хаті, робітника, робітниці і фермера. Ціна примірника 25ц.; 6 \$1.25; 12—\$2.25; 25—\$4.25.

Незадовго Видавництво "Новий Світ" випустить з друку стітрової слави мистецький твір
ІОТФРІДА КЕЛЄРА:

"ОДЕЖА РОБИТЬ ЛЮДЕЙ"

З німец. переклав і передмову нап. В. Левикський
Твір цей переложено вже на всі культурні мови і екінці
появиться він по раз перший на українській мові в Канаді.
Ціна прим. 25ц.; 12—2.50; 25—\$4.90; 50—\$9.00.

Пишіть на адресу:

NOWYJ SWIT

BOX 1092.

MONTREAL.

CANADA.

КОЖНИЙ

робітник і фермер повинен читати й ширити часопис
"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"
що виходить в Вінніпегу три рази на тиждень і
коштує лише 4 долари на рік.

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

НОВИЙ СВІТ

Культурно-освітній ілюстрований місячник

THE NEW WORLD

Illustrated Ukrainian Monthly Magazine of Culture
and Knowledge.

Рік—Vol I. Червень—1928—June Ч. 6.

ЗМІСТ ЧИСЛА 6:

	Сторона
М. Тарновський—Кравець	160
Вольтер	161
80-ліття української преси	168
Для здоров'я дівчат	174
Іван Франко—Культура середніх віків	176
Вільгельм Оствальд—Моністична проповідь про молитву	179
Howard S. Ross—Остров Принца Едварда	187
Дещо про Канаду	189
Всячина	190
Радощі і мудрощі	192

ЗМІСТ НАЙБЛИЖИХ ЧИСЕЛ:

Проф. Вільгельм Оствальд—Моністична проповідь про розвиток.	
Д-р В. А. Івенс—Загадка росту.	
Молоко (Замітки подані Канадійським Медичним Товариством).	
Кістяк старий 100 мільйонів літ.	
Л. Н. Сейфуліна—Селянська легенда про Леніна.	
Іван Франко—Культура середніх віків.	
В. М. Целларіуса — Культурна революція та кооперація. Соціалізм.	
Howard S. Ross—Нью Бронсвик, Квебек, Онтаріо. Дещо про Канаду; Всячина; Радощі і мудрощі; Зелені свята; Поезії М. Тарновського, то-що.	

Річна передплата \$1.00 per year.

Published by
The New World Library & Printing Co.
Box 1092
Montreal, Canada.

М. Тарновський

КРАВЕЦЬ

Кравець! Блідий, похилений кравець...

Машина: тор-тор-тор!...

—“Щоб хоч отой ще рукавець...

А заплата буде скоро...

Може встане жінка хвора...

І приберу дитинята...

Ох, заплата!”...

Машина: тор-тор-тор!...

Схотила змора...

Вже пізний час:

Годинник вдарив два...

— Ще раз... Ще раз...

.....
Машина тор-тор-тор!...

—Може встане жінка хвора...

І приберу дитинята...

І біді кінець ..

...Щоб хоч отой ще р-у-к-а-в-е-ц-ь...

ВОЛЬТЕР

(З приводу 150-ліття його смерті*).

Вольтер.

ПАРИЖСЬКИЙ ПАНТЕОН, що в його пивниці поховані є найбільші й найбільш заслужені сини Франції, криє в них також труну великого французького поета й філософа, Вольтера. Але тільки оловяну труну! Бо в 86 літ опісля, як його поховали тут сини великої французької революції, — в 1837 р. побожна шайка реакції по-

тайки вдерлась до пантеону, розбила труну, викрала поетові кістки й розкинула їх за Парижем по пустих полях. В пантеоні лишилась таким чином тільки порожня поетова оловяна труна й вона досі там є.

Хто ж це був такий, для котрого вороги мали таку бішенну й сліпу ненависть, що навіть і по смерті його не забули на ньому так негідно й безчесно пімститись?

Франсуа Аруе *Вольтер* (François Arouet de Voltaire) народився 1694 р. в Парижі. Він походив із шляхетної родини. Батько був нотарем. В ранніх літах почав уже виявляти письменську ді-

*) Стаття ця для браку місця не могла ввійти до травневого числа "Нового Світу". — Редакція.

яльність. Пише вірші, романи, театральні пєси.

XVIII столїття у Франції:—це так зв. *столїття освїтности й раціоналізму*, це столїття великої духової боротьби молодої французької буржуазії проти пануючої кляси шляхти й попівства на всіх полях духового життя. Все, що у Франції було здорове, молоде, повне сил, ентузіязму й віри в будучність, виповіло війну на життя і смерть старим реакційним силам, тиранії шляхти, попівства й церкви. Все, що не могло устоятись перед розумом (*ratio*, звідци раціоналізм) молодої французької буржуазії, осуджувалось і відкидалось.

В числі цих великих духів французького раціоналізму й освїтности знаходимо Вольтера, що все своє життя віддав боротьбі проти лютих ворогів поступу, проти шляхти й попівства та їх режіму. За це люто переслідували його аж до смерти й навіть по його смерті. А в боротьбі проти цих могутніх сил реакції він не мав іншої зброї, як слово, що було гостріше від меча. Він пристрасно любив правду та обстоював її всюди й скрізь, не зважаючи на найбільші переслідування своїх ворогів.

Стара Франція, Франція шляхти й попівства розкладалась і гнила, але жила в найбільших достатках і розкошах паразітарно, на кошт усіх інших суспільних кляс а в першій мірі закріпощених селян. В особі Вольтера знайшло це життя немилосерного й безпощадного сатирика. В поемах, театральних пєсах, романах, історичних і філософічних працях, приватних листах він піддає всю цю стару, шляхецько-попівську Францію з її по-

рядками й інституціями, з II усім життям і звича-
ями, з II тиранією і глупотою—Ідкій і гострій са-
тирі. Яка була це сатира, яка була II страшна
сила, вистарчає згадати, що за неї удостоївся
Вольтер від своїх ворогів загальних епітетів: ан-
тихрист, чорт, руїник!

Дуже вчасно прийшлося Вольтерові зазнайо-
митись з державною тюрмою в Парижі, Бастилею.
Маючи ледви 20 і кілька років попадає він туди.
І пізніше ще часто прийшлося йому сидіти в ній,
коли тільки важився повертати зза кордону. Бо
більшу частину свого життя Вольтер перебув в
Англії, Голяндії, Прусії та Швейцарії. А коли
вертав до Франції, то все старався оселювати близь-
ко II кордону, щоби не попадати в лабету своїх
ворогів.

Попавши перший раз у Бастилію, він пише
в ній поему в честь вільнодумного французького
короля Гайнріха IV. що була гострим осудом су-
часних релігійних воєн, католицької релігії і цер-
кви. Згадаймо тільки, що переслідування церкви
велись тоді з найбільшим фанатизмом, особливож
в архикатолицькій Іспанії. Костер був улюбленою
і звичайною карою церкви. Коли в 1721 р. запро-
сили французьку принцесу на еспанський престол,
то в II честь спалено на кострах аж 9 людей. Але
як міг писати Вольтер у тюрмі свою поему, коли
йому заборонили писати й не давали ні паперу ні
перя. Вольтер удався на хитрий спосіб. Між дру-
кованими рядками книжки, що йому в тюрмі ли-
шили, він вишкрывав крадькома вірші своєї по-
еми.

Колиж вийшов із тюрми, велів оден шляхтич своєму лякейові вибити його ще до того на власних очах. Він утік до Англії, що її любив, але не на стільки, щоби замикати очі свої на все, що в ній діялось. І для неї не щадив він своєї сатири й глузовань. Варто хочби для прикладу навести отсі слова з одного його листа: “В Лондоні стрічаються на біржі Жиди, магомедане й християне і відносяться до себе так добре, наче-б мали одну тільки релігію і наче-б уважали вони за безбожного лише того, хто збанкрутував”.

З инших його протицерковних поем особливо заслугує на увагу “Орлеанська дівиця”, де він надзвичайно блискучо бичує церковні забобони в легенді про святих та глупоту церкви. Не диво, що за цю поему смертельно зненавиділи його попи й церква. Ця ненависть впрочім його була цілком заслужена. Аджеж Вольтер був лютим і фанатичним ворогом церкви. Відомі його слова до неї: *Ecrasez l'infame!* Розчавте негідницю!

Ще багато инших творів філософічних та історичних написав він, про котрі немаємо змоги тут згадувати. Був теж співробітником великої французької “Енциклопедії (1750—1772, 35 томів), цього лексикону всеї зібраної мудрости французької буржуазії XVIII століття. Покинув теж багато по собі листів. Але про одну історичну працю треба нам зокрема й більше згадати, бо вона посередно відноситься до України й до Українців. Ця праця має заголовок: “*Історія Карла XII-го*”. Як подає Ілько Борщак в своїй статі у львівському “Світі” (ч.: 21—22, 1927.) п. з.: “Воль-

тер і Україна", головні матеріали до шведсько-українського союзу 1709 р. (Карла XII. з Мазепою) доставив Вольтерові Пилип Орлик, що перебував тоді в Сальоніках на еміграції. Праця Вольтера появилась вперше в світ в Руані в 1731 р. у двох томах, 12°. Через цензурні перешкоди зазначено на обгортці "Базель".

Ось важніші виривки із цієї праці, що його присвятив Вольтер Україні й Мазепі:

"Україна, край козаків; знаходиться між Кримським ханатом, Московією й Польщею, вона має більше ста наших миль з півдня на північ і майже стільки від сходу до заходу; Бористень (Дніпро), що пересікає її, розділює Україну на дві майже рівні частини. Найдалше на північ висунута частина загосподарювана й багата. Південна частина, що лежить при 48 степ.—одна з найродючіших країн світу, але при цьому найбільша пустеля. Погане урядування придушило все те добро, що природа дала тут людям... Україна завжди прагнула до свободи, але, оточена Москвою, Туреччиною і Польщею, вона примушена була шукати собі протектора в одній із цих трох держав.

"Україна піддалася спочатку Польщі, що поводитися з нею зовсім як з поневоленою країною, відтак піддалася Московитові, що уярмлював її неначе рабів, як це завше є звичаєм у Московитів. Спочатку користувалися Українці (*les ukrainiens*) привілеєм обирати собі володаря під назвою гетьмана, але скоро позбавили їх того права, й гетьмана стала призначати Москва. Той, що правив у ті часи, називався Мазепа й мав колись рангу шляхтича Поль-

щі, бо родився на Поділї. Слава Мазепи причинилась до того, що цар іменував його володарем України. Одного разу, як Мазепа був в Москві, звернувся до нього цар, щоб він (Мазепа) поміг зробити козаків більше залежними. Мазепа відповів, що становище України і характер її нації є непереможні перешкоди для здійснення царських плянів.

“Пяний цар назвав Мазепу зрадником і загрозив, що посадить його на палъ. Повернувшись на Україну вирішив Мазепа повстати. Він хотів стати незалежним володарем й отворити могутнє королівство з України та відламків Росії. Це була відважна людина, далекозора, невтомна у праці, хоч поважного вже віку.

“Він з’єднався таємно зі шведським королем, щоби прискорити кінець царя... Московити викрили й попередили його пляни; вони напали на козаків і знищили його до щенту; видані приятелі Мазепи, захоплені зі зброєю в руках, загинули в кількості трицяти чоловіків на колесі. Його міста спопеліли, його скарб загарбали, зброю і постачання, що приготовлено для шведського короля, було захоплено.

“Мазепа зміг ледви сам врятуватися з 6-ма тисячами козаків і кількома кіньми, навантаженими золотом та сріблом. Шведський король приніс йому надію на підтримку. Розюшені на Московитів козаки прибували відділами у шведський табор...

“Оден лише козацький володар Мазепа дав змогу втриматися Шведам. Без його допомоги шведська армія була-б загинула від голоду та мізерії.

“Цар запропонував Мазепі повернутися під його владу, але козак залишився вірний своєму новому союзникові; чи боявся страшних катувань колесом, від яких загинули його друзі... Цар Петро, що добре поставився до полонених Шведів, колесував зате всіх козаків, що попали до нього в полон”.

Дякуючи Вольтерові, Мазепа й Україна стали тоді в Західній Європі дуже популярними. Протягом двох століть поети, письменники, малярі, композитори славили Мазепу, а почин цьому дав Вольтер.

Помер Вольтер в ночі з 30-го на 31-го травня 1778 р. у формальній апотеозі. Під кінець свого життя він повернув до Парижа, вже як світової слави вільнодумець, поет і філософ, знайомість з котрим уважали собі за честь навіть короновані голови (пруський король Фрідріх II). Його ворог Людвік XV помер і Вольтер міг свobodно жити в Парижі. Скоро помер тут. Його поховали тайно в каплиці. Але 11 літ пізніше, за часів великої французької революції, Національне Зібрання рішило поховати його найторжественніше в пантеоні. Труну везло шість пар білих коней. Сини революції гідно оцінили заслуги Вольтера та пошанували пам'ять того, що через ціле своє життя своєю духовою зброєю приготавлював вибух революції.

Та не могли з цим помириться темні сили реакції. В 36 літ пізніше викинули вони його кістки з пантеону. Це була пімста II. Але дух Вольтера *живий* до нині й безсмертний!

(II)

80-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ 1848—1928

В ДНІ 15-го травня, 1928, минуло 80 літ від коли вперше появилася газета в українській мові.

Відомий історик, директор Бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Іван Кревецький, присвятив одну зі своїх цікавих історичних розвідок початкам преси на українських землях*). З розвідки цієї вибираємо оце кілька фактів і дат для наших читачів.

Перший часопис на Україні появилася у Львові в 1776 р. Був це тижневик у французькій мові п. н.: "Газет де Леополь". Виходив тільки оден рік. Одинокий відомий досі, тай то неповний, примірник його зберігається в Бібліотеці Осолінських у Львові*).

Через більш ніж чверть століття Львів був одиноким містом на всій соборній Україні, де раз-у-раз виходили часописи: французькі, німецькі, польські. Між иншими від 1794 р. став виходити тут щодня "Дзеннік патріотичних політиків"—перший щоденник у Львові і на Україні і перший часопись суто польський. Тим більш цікавий для нас факт,

*) Ів. Кревецький. Початки преси на Україні 1776—1850. Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. 1927.

*) Всі вістки, немовби часопис у Львові існував вже в пол. 17 ст.,—невірні.

що видавцем його і першим редактором було **Мих. Герасевич**,—пізніше автор відомих цінних **“Аннал Еклезіс Рютене”** і визначний український діяч та патріот. В 1811 р. появляється у Львові новий часопис у двох виданнях: **“Газета Львовська”** згл. **“Лембергер Цайтунг”**, що від того року виходить у польським виданню безпереривно аж по нинішній день (118 літ). Це нині найстарший часопис на всій Україні.

Друга з черги після Галичини українська земля, де появилася преса, це Холмщина. Там у Замошті в 1803 р. став виходити часопис **“Дзенник Економічни Замойські”**.

Перший справжній часопис на Вел. Україні появился в 1812 р. в Харкові, що був тоді самотнім університетським містом, а разом із тим і культурним центром Вел. України. Це тижневик **“Харківський Еженедельник”**. Другий часопис на Вел. Україні став виходити в 1816 р. також в Харкові п. наз.: **“Украинский Вестник”**. В нім друкували свої писання (і по українськи) **П. Гуляк-Артемовський** та **Гр. Квітка-Основяненко**. В 1824 р. появляється там-же **“Український Журнал”**. Після Харкова йде Одеса, де в р.р. 1920—28 появляється ряд часописів у французькій і російській мові. Найпізніше, бо аж в 1835 р. став появлятися часопис в Київі.

Перший часопис на Закарпатті появился в найдалше на захід висуненим місті—у Пряшеві. Вув це спільний часопис Кошиць і Пряшева **“Каса-Епержесі Ертесіто—Кашау-Епержесер Кундшафтсблат”**, що став виходити в 1841 р. в мовах ма-

дярській і німецькій та проіснував до 1914 р. В 1845 р. появляється перший часопис в Ужгороді в мадярській мові.

На самому кінці йде Буковина. Тут перший часопис появляється щойно в 1848 р. в Чернівцях. Була це румунсько-німецька "Буковина".

До того часу всі часописи на Україні появлялися в різних мовах: французькій, німецькій, латинській, польській, російській, мадярській, румунській,—тільки не в українській. Перелім під цим оглядом наступив щойно в 1848 р. Тоді вперше появляється українська національна преса в українській мові.

Думка видавати часопис українською мовою зародилась була одначе раніше.

Вже в 1830-ох р.р. Маркіян Шашкевич під час свого побуту у львівській духовній семінарії робив заходи видавати у Львові український часопис. Одначе не дістав на це дозволу. Проект видавати часопись українською мовою, повстав знову в 1842 р. Тоді сам австрійський уряд, щоб відвернути галицьких Українців від Росії, мав намір видавати у Відні український літературний журнал в українській народній мові і латинкою. Редакцію його запропоновано Іванови Головацькому. Та проєкт цей не був зреалізований. В кінці в р.р. 1843—1847 було ще кілька заходів видавати український часопис (о. Йосиф Левицький, о. М. Куземський й ин.). Але й ці заходи не мали успіху.

Нарешті з настанням політичної свободи в Австрії 15-го травня 1848 р. появилвся у Львові український політичний двотижневик під назвою "Зоря

Галицька"—перший національний український часопис в українській мові на всій Україні.

“Зоря Галицька” була органом “Головної Руської Ради”. Тим самим вона була провідним українським часописом у тих часах для всіх українських земель Австрії (Галичина, Закарпаття, Буковина). В ній виступили майже всі виваженіші українські політичні й культурні діячі в Австрії тих часів. Виходила зразу в народній дусі і народньою мовою; пізніше кілька разів мінjala свій напрям. Проіснувала 10 літ—до 1857 р. включно.

“З появою “Зорі Галицької” починається українська національна преса в українській мові. Зосереджується вона найперш у Львові. Та вже в 1849—50 р.р. поширюється на Відень і Будапешт.

В 1862 р. появляється перший український часопис на галицькій провінції. Це “Голос Народний”, що став виходити в Коломиї.

Перший український часопис на Закарпаттю появляється щойно в 1867 р. Був це “Учитель”, що виходив в Ужгороді (не “Свет”, як написано у “Споминах” закарпатського діяча о. Волошина). “Світ” появилвся там-же того-ж року, одначе пізніше.

Що торкається Буковини, то вже в 1850 році появилвся в Чернівцях український урядовий “Вестник” законів для Буковини. Та перший український громадський часопис появилвся там щойно в 1870 р. під назвою “Буковинська Зоря”.

Головним осередком української преси в 2-гій половині 19-го ст. є Львів. Тут і появляється тоді цілий ряд українських часописів. Найважніші з них: “Слово”, “Правда”, “Зоря” і “Діло”.

“Слово” стало виходити в 1861 р. під ред Б. Дідицького. Виходило до 1887 р.—отже 27 літ. Зразу як тижневик, відтак два рази, а від 1873 р. три рази на тиждень. Появилось воно завдяки тодішньому меценатови Мих. Качковському, який не тільки що аложив вимагану тоді законом газетну кавцію в квоті 3000 гульденів а. в., але намовивши Дідицького обняти редакцію газети, підпомагав в початках редактора і співробітників постійною місячною платнею. Крім Качковського піддержував “Слово” через перших 6 місяців щомісячними жертвами також галицький митрополит Григорій Яхимович. “Слово” в перших роках було загально-національним часописом. Поруч представників москвофільського напрямку виступають в нім також визначні тогочасні українські діячі з Галичини і Великої України (Куліш, Ониський й ин.). Та від 2-гої пол. 1860-тих років, а головно від 1871 р., коли редакцію обняв В. Площанський, аж до кінця е воно москвофільсько-об’єднуючим органом. Все-ж таки аж до кінця свого існування воно займало визначне місце серед преси не тільки у Львові, але взагалі в Галичині.

В 1867 р. появляється у Львові “Правда”, новий чисто український часопис, що відразу займає визначне місце серед тогочасної української преси.

“Правда” виходила в роках 1867—70, 1872—80 і 1888—98, отже 23 роки, з початку три рази на місяць, потім щотижня; далі щомісяця, два рази на місяць; вкінці знова що тижня. Редагували її між инш. Ом. Партицький, д-р К. Сушкевич, Н. Вахнянин, д-р Ол. Огоновський, В. Барвінський, д-р

Е. Олесницький і ин. Серед авторів, що їх писання надруковані в "Правді", зустрічаємо: 1) з Вел. України П. Куліша, М. Вовчка, М. Костомарова, Ол. Кониського, Ол. Стороженка, Ст. Руданського, Ів. Нечуя-Левицького, Ів. Рудченка, Ганну Барвінок, Ол. Чужбинського, П. Мирного, В. Лиманського, М. Драгоманова, В. Самійленка, Карпенка Карого, М. Грушевського, А. Кримського, Б. Грінченка, М. Загірню, М. Школиченка, Тр. Зінківського, М. Коцюбинського, Л. Старицьку і ин.; 2) з Галичини: В. Шашкевича, Ф. Заревича, Н. Вахнянина, Е. Желехівського, д-р О. Терлецького, ВОЕСМВЫГСММММ, д-ра М. Бучинського, д-ра Ю. Целевича, д-ра О. Терлецького, В. Навроцького, К. Устияновича, д-ра Ом. Огоновського, о. Ст. Качару, В. Федоровича, Кс. Климковича, В. Барвінського, д-ра Ів. Пулюя, Гр. Цеглинського, Ів. Франка, Ю. Романчука, Ол. Барвінського й ин.; 3) з Буковини: Д. Млаку, Ю. Федьковича, Наума Шрама і т. д. Як бачимо з наведеного вище спису імен, "Правда" згуртувала коло себе майже всіх визначніших представників українства тих часів з цілої майже України. Вона була отже першим політичним всеукраїнським часописом взагалі.

Третім визначним українським часописом в 2-ій пол. 19-го ст. був літературно-науковий часопис "Зоря", що появився у Львові в 1880 р. і виходив 18 літ, до 1897 р.

Першим видавцем і редактором "Зорі" був Ом. Партицький. В 1885 році переняло часопис Тов. ім. Шевченка і видавало його аж до кінця. До 1890 року "Зоря"—нічим не видавалася. За-

мітна зміна наступила щойно від 1891 року, коли редакцію її обняв п. В. Лукич-Левицький. Від тоді “Зоря” починає гуртувати коло себе чим раз більше тогочасних укр. письменників з Галичини і Вел. України та стає побіч “Правди” другим часописом з всеукраїнським характером (а першим літературним). В останніх роках вибивається навіть на перший план.

В 1880 р. став виходити у Львові ще один український часопис, політичного характеру, що з часом вибився на чоло всієї української преси і став провідним органом українського міщанства в Галичині. Це—“Діло”. “Діло” оснував Вол. Барвінський, а надав ім’я брат його Ол. Барвінський. Назвав так для протиставлення москвофільському “Слову”.

З початку, в 1880—82 р.р. “Діло” появлялося тільки два рази на тиждень. В роках 1883—87 виходило вже три рази. Від 1888 р. виходить щодня.

ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ ДІВЧАТ

МАЮЧИ на прикметі поліпшення стану здоров’я дівчат у віці 12 до 20 років, Шікагівська Рада Соціальних Установ видала брошурку, в якій подає 17 правил щодо корисних для здоров’я навичок:

1. Треба пити воду наще вранці і в часі між їдженням.
2. Чистити зуби двічі в день.

3. Купатися бодай два рази в тиждень.
 4. Правильне випорожнення без медицини.
 5. Чисте повітря і відповідна температура (около 68 ступнів підчас праці, 50 ступнів або менше в час спання).
 6. Що найменш пів години в русі на дворі кожного дня.
 7. Добре допасовані черевики з пригожими зап'ятками.
 8. Запобігати перестудженню та іншим хворобливим станам.
 9. Їсти три рази в день в правильний час.
 10. Здоровий сніданок (приміром: молоко або накао, овочі, збіжева страва, тост).
 11. Відповідна перекуска (лонч) в полудне (приміром: зупа або гаряча страва, хліб з маслом, або сендвичі, овочі або салат).
 12. Не вживати чаю, кави, тютюну ані інших подразників.
 13. Бодай оден сирий салат щодня і одну варену городовину крім бараболі.
 14. Бодай пів кварта молока, як напитек або в страві.
 15. Не їсти між обідами, за виїмком свіжих овочів, молока або звичайного мороженого на дві години перед обідом.
 16. Їти вчасно спати. Спання що найменш вісім годин.
 17. Плекати життєрадісне, сміливе розположення духа. Не подаватися на надмірну втому (дражливість, "їсти годі від втоми", "завжди втомлення").
-

Ів. Франко

КУЛЬТУРА СЕРЕДНІХ ВІКІВ

(Продовження)

I. Середні віки.

Тут уживання розкошів непогамоване та не в'язане ніякими приписами моралі, там важка покута, аскетичне каяння та терпіння. Ті дикі, непочаті, а величезними силами наділені душі не знали, що то значить зупинятися на половині дороги, панувати над собою чи то в злomu, чи в доброму. Вони потребували зверхньої гальми, пана та володаря, якому б могли віддавати свої сили та пориви, за якого відвічалністю могли б давати попуск своїй натурі. В обсягу світських, політичних інтересів таким володарем і такою опорою їх свідомості був князь, король, цісар—загалом найвищий феодалний пан. Але цього мало. Їх душа, виведена з рівноваги дісгармонією їх варварських традицій і їх християнської віри, потребувала також зверхньої, видимої опори, регулятора, живого паравана і зверхника. Таким зробився єпископ римський, папа, отець, від самого Бога наділений властю вязати й розрішати те, чого не може звязати ані розрішити ніяка людська власть, ніякий людський розум. Папа на полі духових інтересів те саме, що цісар на полі світських інтересів. Він оден наділений необмеженою властю; інші духовники, єпископи та прелати мають лише стільки власти, скільки він їм дасть, володіють лише силою його вповажнення і затвердження. Але при

тим папа зарівно як і цісар мають ту найвищу власть не завдяки своїм особам, а лише як репрезентанти верховної над цілим світом влади Риму. Рим—голова світа, володар душ і тіл, відбитка творця на землі.

Roma caput mundi, regit orbis frena rotundi.
Він панує над світом силою вічного божого присуду. Сам Бог спровадив Енея, побожного героя, з руїни Трої і велів йому заснувати Рим, так само як сам Бог спровадив сюди зверхника апостолів, св. Петра, і велів йому 25 літ керувати відси кораблем Христової церкви і запечатати свою науку своєю кров'ю. Євангеліє і Христові слова обернені до Петра, це непохитний фундамент духовної влади Риму; Віргілій і його Енеїда, це високий і так само непохитний фундамент світського верховодства Риму. І він, хоч не освічений Христовою вірою, мав об'яви святого Духа й пророкував про народження Христа, тим то його слова й поеми набирають в середніх віках великого, на пів канонічного значіння.

Папство й цісарство, це два лиця верховної влади Риму над світом, два мечі уділені Богом Римові. Але якіж мають бути їх обопільні відношення? Беручи історично нема ніякого сумніву, що до самого кінця VIII. віку папи ані не думали рівнати себе з цісарями. Вони чули себе так само цісарськими підданими як і інші єпископи. Карло Великий прийшов до Риму як необмежений володар, він велів папі зложити наперед присягу, а потім велів йому коронувати себе. Він затвердив даровизну на користь папи, вчинену

його батьком Пініном, але розумів цю даровизну як ленно, як користування з доходів певної країни, але не як творення окремої папської держави. Щоб іще наглядніше показати, що вважає римську цісарську корону атрибутом своєї власти, а не чим іншим, він сам коронує свого сина на цісаря—не в Римі, а в Аквісрані. Але історія повернула на інший шлях. Протягом IX. віку на панських престолі засіли оден по одному мужі здібні, енергічні, а Карлові наступники були переважно недоумки та слабодухи. Папство здобувало собі чим раз більшу силу й повагу; рівночасно з тим утверджується погляд, що римське цісарство, це панування поперед усього над Римом, що римську корону можна одержати лише в Римі і лише з рук папи. Відси лиш оден крок до погляду, що папа може кому хоче дати, а кому не хоче не дати ту корону, що папська власть вища цісарської, що цісар є цісарем лише з власти й надання папи, що світський меч властиво—слуга духовного.

Папство мало всякий інтерес в тім, піддержувати такий погляд і уgruntовувати його всякими способами. Найвигідніший і найпростіший спосіб був—фальшовання документів. Ще в VIII. віці, зараз по першій даровизні земель, які надав папі Піпін Малий, повстає в Римі фальшований документ про те, що буцім то вже Константин великий зараз по прийняттю християнства наділив папу землями, і що отже Піпінова даровизна не була чимось новим та нечуваним, але лише відновленням первісної Константинової даровизни.

Наука і Поступ

Вільгельм Оствальд

МОНІСТИЧНА ПРОПОВІДЬ ПРО МОЛИТВУ

ОДНІЙ із багатьох дискусій, що я їх мав із моїм колею теологом про питання світогляду, заявив він мені одного разу: “Що-б ви й не казали, *сила молитви* існує, я це можу посвідчити на підставі власного досвіду. Як я хорий і втомлений, тоді щира й віддана молитва може мене піднести з цього настрою й дати мені нову енергію та нову радість життя”. Хоча я не придавав філософічним поглядам мого поважного давнього колеги особливого наукового значіння, то все таки не маю найменшої причини, сумніватися у щирості його слів. Я навіть приймаю як певне, що описані ним наслідки молитви існують, тим більше що і багато інші люди оповідають і свідчать про подібні наслідки молитви.

Коли я одначе розважу зі становища природознавця ті вражіння, які роблять такі свідоцтва, себто коли я їх очищу від усього містичного, надприродного й специфічно релігійного, то прихожу до висліду, що молитва відповідно до своєї щирості та духового стану молячого ділає в найліпшій випадку приблизно так, як глибокий спокійний сон, що ушасливленого ним покріплює, успокоює та додає йому бадьорости до нової праці.

Наслідки молитви одначе не рівні для всіх. Ї вони різні. Здебільшого можна їх порівняти з наркотою, що їх дає алкоголь, опіум або гашиш. Ось оден тільки приклад. Історія середновічних хрестоносних походів подає нам велику силу дуже добре засвідчених фактів, як через проповідь і молитву по ній великі маси людей охоплював непоборимий фанатизм, що нищив всяку иншу думку людини та підбивав духа людини на цілком означені погляди й діла. Тимто думаємо, що молитва в своїм наслідку поборює неспокійний, сумний та безенергійний духовий стан людини і відвертає не тільки її свідоме думання, але також і весь її настрій на инші погляди й почування, що не пригноблюють, але відсвіжують і оживляють людину. В цьому лежить повитивне і цінне в наслідках молитви. З другого боку молитва має і негативні, себто лихі наслідки. Вона концентрує волю людини в оден бік, обмежує або цілком відбирає їй можливість і силу розважного думання та робить її фанатичною, себто робить її цілком сліпою на всі нормальні, особливо соціальні аргументи.

Ми моністи не маємо нічого, що можнаби порівняти з молитвою віруючих християн, могомеданців або инших релігійних сект. Ввиду одначе того, що молитва має також без сумніву й добрий вплив, вважаємо потрібним і цінним, докладніше прослідити, на чому полягає молитва і її вплив. Це в кожному разі буде не безінтересно.

Молитва повстала без сумніву із знахорських формул при замовлюваннях і чарах старого суч-

віря у примітивних народів. Люди уявляли собі, що певні слова мають особливу силу і що вони впливають наче якийсь непереможний примус на того, до кого вони звернені. Такі уявління були дуже поширені. Де їх джерело? Найправдоподібнішим видається мені, що буденні впливи закликів, з котрим звертається одна людина до другої, щоби вона перервала свою роботу та звернула свою увагу на неї, дають *психологічну основу* для уявління про чародійні формули. Тому що в той спосіб одно слово може принаймні моментально мати вплив на дію інших, то примітивні люди, в котрих дуже слабо розвинене почуття причиновості (каузальності), поширюють цей досвід закликів та додають певним закличкам (замовлюванням) не обмежений вплив. На кожний випадок цей погляд мусить мати також і відповідну загальну причину, бо він надзвичайно поширений і загальний. В християнській релігії а саме вдесять заповідях знаходимо виразні сліди цієї віри в чари, як у забороні, не взивати божого імени на дармо, або в іншій забороні, не робити собі з нього образу. Бо як відомо, в цих примітивних часах добачували в робленню образу в богів засіб, ~~через~~ котрий можна мати владу над тим богом, що його образ представляє. При заклинаннях і чарах, що ще по нинішній день практикуються у деяких закутках Європи, в дуже багатьох випадках послуговуються такими образками в тій самій вірі, що їх мали давні примітивні люди. А у запокійних службах божих і парастасах та подібних молебнях католицької церкви маємо

рівнож ще дуже багато очевидних останків того уявлення, що через певні слова й речення можна мати непобориму силу на істоти, на котрі через їх висшу силу не можна мати впливу.

У християн, що культурно стоять вище, особливо у протестантів перемінилося це безпосередне й примітивне розуміння впливу молитви в більш духовий і психологічний. Вони готові признати, що через молитву *безпосередного* впливу на Бога не можна досягнути. В одній дискусії, що в великій мірі є поучаюча, звернено увагу з боку вірних на те, що правдивий християнин у тому, чого він бажає в молитві від Бога, мусить заховати відповідний *такт*, що він наприклад не може просити Бога, аби його зломана нога *моментально* стала здорова. Цей такт молячого скаже йому, щоби він оминав у молитвах природозаконні неможливості і щоби його просьби не переступали межі мислимого й можливого.

Факт, що віруючі християне стали послуговуватися словом *такт* у цьому звязку—надзвичайно поучаючий та говорить томи про їх перехонання і погляди. Як відомо, ми вживаємо слово такт на означення того, що оминаємо прикрі, ображаючі, невідгідні або небажані справи супроти тих, з котрими зносимося. Іншими словами: Такт у християнській молитві полягає в тому, що християнин не просить Бога о всякі такі річі, котрих він напевно сповнити не може. До таких річей належать по переконанню віруючих ті, що противляться законам природи або їх нарушують. Такт наказує радше просити лише о такі річі,

про котрі віруючий може сказати в повним науковим сумлінням, що їх Бог дійсно може вислухати й прийняти. На ділі однак Бог є цілком у всіх речах безсильний і безвпливовий, бо в дійсності треба вважати кожну подію без виїмку цілком природозаконно обігрунтованою і означеною. А що з другого боку природонауковий світогляд із конечністю веде до такого або що найменше подібного розуміння річей і явищ, то з цього ясно, що *оба світогляди, релігійний і природонауковий зі собою абсолютно погодити не можна*. Це є факт, який законами логіки ніяк оспорити не можна.

Що однак лишилося у свідомості новочасного, віруючого, культурного христіянина з молитви? На це дав нам відповідь відома приповідка що її знають всі мови: біда вчить молитися (як тривога то до бога). Як людина не бачить виходу з яких небудь труднощів або клопотів і почувань, як ненастанні депривуючі думки про них, та сумні уявління ломлять її духову опірну силу—вони можуть вкінці довести аж до неврастелі або до подібних хоріб, тоді молитва по змові правильно повторювана й повна віддання приносять психічну полегшу. Психологічно полягає цей наслідок на тому, що віруюча людина в молитві з великою силою (інтензивністю) заглиблюється в протилежні уявління а саме в уявління помочі, полегші, визволення, себто в думку повну радості і надії, через котрі проганяє вона з своєї голови сумні й пригнобляючі уявління. Цей спосіб психологічного самооброблювання (авто-

суєстії) має відповідно до вправи й до спосібності дуже ріжний успіх. Одначе без сумніву він тим більший, чим частіше й правильніше уживається цієї автосуєстії.

Про наслідки молитви оповідають, особливо приклонники так зв. "Christian Science". Через духові вправи молитвою, що показались успішними, вони концентрують всю свою увагу на радісні майбутні уявління, так що їх можна порівняти з ліченням хорого через зручного лікаря при помочи гіпнотизму, котрий старається прогнати з його свідомости непріємні й пригноблюючі уявління та дати йому дійсно радісний настрій, евфोरію, як лікарі це називають. При молитві отже ходять о ніщо инше, як о правильну й систематичну самовмову віруючого христіянина, котрий є легко податний на її вплив через свій світогляд. Коли з цього боку молитва через її вплив знаходить у віруючого христіянина (або инших приклонників релігійних сект) своє життєве оправдання, то з другого боку не можна не звернути уваги на те, що цей вплив молитви інституції (церкви) та її професіонали і чиновники (попи) надживають і використовують у своїх своєкорисних цілях.

Чого може вчитись моніст із цих фактів?

Він не знає жадної вищої істоти, про котру він бувби переконаний, що вона може самовільно мішатися у його долю. Через те не має для його тої духової безпосередної нитки, того простого контакту, що їх мають усі ті для своїх психологічних екзерпцій (вправ), котрі моляться.

Нам, свідомим моністам, не остає ніщо инше як *високо й свідомо держати свого духа*, та все концентрувати його на такі уявління, що дають нам красу, радість і щастя та відштовхувати всі протилежні їм, що нищать нашу життєву енергію.

Кожній поодинокій людині є властиве в особливо важких хвилях її життя почуття абсолютної безпомічності. Не дармо уважав Шляермахер*) джерелом і змістом релігії *почуття просто михої залежності*, себто повної нездібності, власною силою змінити свою долю. Це почуття безпомічності належить безоглядно *поборювати* як рецидив атаківстичних відносин минулості. І кожна поодинока людина в таких випадках повинна як культурна людина вважати своїм обов'язком, це почуття по змові в собі знищити, хоч і — легко це сказати, тяжше перевести. Одначе я смію сказати з власного досвіду, що показав мені, як це можна зробити, щоби конечні річи, котрі на перший погляд видаються просто страшні, проявні або невиносимі, прийняти як свої коли з гори ми є рішені, викинути все дрібне мізерне й бідне з наших переконань і з нашого поведіння супроти инших людей. Коли релігійна людина зі свого фаталізму, що необхідно є зв'язаний з релігійним почуванням, черпає силу в молитві до Бога, то моніст робить просто навпаки. *Зі свого енергізму*, з того нереконання, що все, що є добре й гарне, це тільки може зробити людина, черпає моніст силу свого хотіння.

Не брак одначе й засобів, щоби в хвилях, ко-

*) Німецький філософ.

ли опановують нас чорні думки й чорний настрій, піднести нашого духа до світла, до ясного, сонячного дня. До цих засобів належать *мистецькі* вражіння, що їх дає нам музика, театр а також спорт і т. п. Та найпевнішим засобом, щоби позбутися чорного, пригнобляючого нас настрою, це *книжка*, це *лектура*, що все ділає на нас наше природне лікарство. Розуміється, маємо на увазі не всяку лектуру а таку, з котрої можемо чогось навчитися, що нам щось дає, або ушляхетнює нашого духа. В тій мірі, як таким способом учимося жити все свідоміше й свідоміше, молитва стає для людини чимось абсолютно *зайвим*. Так люди, що все своє думання й чуття вибудували не моністичній основі не тільки теоритично, але й практично, дуже відрізняються від інших людей незначущою погідністю свого духа. Це є дійсний практичний ідеал, що стає перед кожним із нас та має ту велику користь, що до його можемо наблизитися поступенно аж до повного осягнення.

Увага від перекладчика. Як із цієї проповіді виходить, автор її має на думці тільки людей, що дійсно моляться, себто таких, котрих молитва є наскрізь щира, глибока, віддана тій істоті надприродній а заразом фіктивній, до котрої вони звертаються. Таких людей є не багато. У нас, в наших людей, молитва стала просто привычкою, або бездушним паплянням слів—всі молитви у нас проголошуються в церковно-славянській мові, котрих вони навіть не розуміють. Та не тільки на ділі зійшла молитва у наших віруючих людей до такої механічної привычки, але й серед попів наших дуже мало є таких, що справді моляться з переконання. Здебільша це урядники тої інституції, що її називаємо церквою, й котрі все, що належить до їх уряду, отже й молитву, практикують як своє ремесло, з котрого живуть і котре приносить їм дохід і зиск.

Howard S. Ross

ОСТРОВ ПРИНЦА ЕДВАРДА (PRINCE EDWARD ISLAND)

УВИЛЬЦІ цього острова, навіть будучи в чужій далекій стороні, на запит про своє місце уродження завжди відповідають з гордощами, що вони родилися “на Острові”. Коли-ж хто дозволить собі запитати: “На яким острові?” Так почуєте: “А хіба-ж вам незнаний Остров Принца Едварда?”

Індіане звали цей острів “Іпейгвіт”, що значить—спочиваючий на філях. Підчас французької окупації він носив назву “Острів св. Івана”, а коли прийшли Англійці—здебільша Шотляндці—острів дістав свою теперішню назву в честь князя Кенту, батька короліхи Вікторії.

Населення має цей острів душ біля 89 тисяч. Простір здатної для управи землі становить около оден мільон акрів, і місцями це є дійсно вельми урожайний ґрунт. Гарно родиться там картопля та ріжна городовина, а насінні помідори йдуть у великій кількості й до Спол. Держав. В годівлі худоби помітним є факт, що вона тут майже свободна від пошесних хворіб.

Клімат, що й в усіх приморських провінціях, тут дуже сприятливий, багато погідних днів, а літо помітне відсутністю спеки.

Острів пригожий головню для рибалства; в його річках та в сусіднім морі велика обильність всякої риби, остриць, раків та інших черепашних мор-

ських тварин, Сорок років тому експортовано звід-
сінь 60 тисяч бочок остриць щорічно, але в остан-
ніх роках цей експорт поменшився дуже сильно—
на приблизно три тисячі бочок щорічно.

Літом прибуває на острів багато туристів, що
любуються гарними краєвидами, живучи у вигідно
уряджених готелях та на фармах.

Одною з важніших індустрій місцевого насе-
лення є годівля лисиць, що в сприятливим підсон-
ню острова дістають гарну шерсть а через те й
попит на свої шкіри в кожушанім промислі.

Освітня справа поставлена на острові дуже ви-
соко; доволі тут для потреб місцевої людности по-
початкових і середніх шкіл, а для вищої освіти є
університет і одна колегія. Вийшла з них ціла низ-
ка визначних у своїх професіях людей, між ними
колишній голова найвищого суду Канади, Сер Луїс
Дейвіс; д-р Джекоб Гулд-Шурмен, що протягом
кількох років був президентом Корнельського уні-
верситету а тепер займає становище американсько-
го амбасадора в Німеччині; Р. С. Лі, оден з виз-
начних гідравлічних інженірів на американському
континенті, і другі.

Відкриття цього острова сталося було в 1534
році підчас побуту на водах заливу св. Лаврентія
французької експедиції під проводом Жака Картіє.

Головним містом острова і столицею цієї про-
вінції є Шарлоттаві—місто з великою кількістю
гарних публичних і приватних будиноків, серед я-
ких визначається старий "Колоніальний Будинок".
В нім радить провінціональний парламент, і тут
відбувалися вперше наради так званих батьків кон-
федерації, що дали в результаті об'єднання цілої
Канади в одну "домінію" — в одну цілу частину
Британської імперії в Північній Америці.

ДЕЩО ПРО КАНАДУ

З' важніших перших подій в Канаді.

1605 р.—перше колонізаційне підприємство, як Де Понтрікор поселився з гуртом Європейців в Порт Роял.

1608 р.—Квебек став першою постійною оселею білих людей в Канаді. В тім році побудовано в Порт Роял першу католицьку церкву в Канаді.

1663 р.—отворено в Квебеку перший канадійський суд.

1665 р. переведено перший перепис людности.

1672 р.—Фронтенак став першим губернатором Канади.

1721—перша поштова лінія в Канаді в між Квебеком і Монтреалом.

1752, 28-го березня почала виходити перша газета в британській Північній Америці—The Halifax Gazette.

1768 р.—Лорд Дорчестер, перший англійський губернатор Канади.

1792 р.—в червні відбулися перші вибори в Канаді.

Накімські Печери.

Канада славиться між іншим своїми Накімськими Печерами, що знаходяться поблизу Гласієр в Бритіш Колумбії. Ці печери є велитенських розмірів і повстали внаслідок акції води. Учені припускають, що вода довершила цього діла в надрах гір около 38,400 літ тому назад.

ВСЯЧИНА

До 375-их роковин смерті Рабеля.

Цього року, в дні 9-го квітня, минуло 375 літ з часу смерті визначного французького письменника-сатирика — Франсуа Рабеле (François Rabelais). Він помер в 1553 році, а рік його народження непевний — між 1483 а 1495.

Вивчившись на попа, Рабеле перейшов відтак в лікарську професію, а крім того вивчив кілька мов, права, астрономію, ботаніку, хемію і взагалі ознайомився з усіма науками свого часу.

Його головний твір, що зеднав йому світову славу, це сатиричне оповідання-роман “Неморальне життя Гаргантюа-Пантаґрюеля”, в яким Рабеле висміяє звичаї середньовічного суспільства.

25-ліття існування більшовицької партії.

В дні 30-го липня, 1928, партія російських більшовиків (що виросла в теперішній Комуністичний Інтернаціонал) святкувати-ме 25-ліття свого існування, що почалося на II. З'їзді Російської Соціал-Демократичної Робітничої Партії, який відбувся в часі від 30-го червня до 23-го серпня, 1903 р., в Брюкселі і Лондоні.

Найстарша жінка.

Найстаршою жінкою в світі вважають Ірену Козоріс, що живе в грецькій селі Меґальополіс і має 112 років. Та можливо, що є де в світі й інші так само старі жінки.

Простір континентів.

Окремі частини світу або континенти мають такий простір в квадратних милях: Європа—3,750,000; Азія—17,000,000; Африка—11,500,000; Північна Америка—8,000,000; Південна Америка—6,800,000; Австралія і Океанія—3,450,000; Підбігунові Области—5,000,000. Разом—55,500,000 квадратних миль.

Грозові бурі.

По обчисленням метеорологів, в світі буває щодня пересічно 44,000 грозових бур, або 16 мільйонів на протязі одного року.

Перстені Сатурна.

Перстені планети Сатурн складаються з малих місяців, що обертаються довкола цієї планети і знаходяться так близько один від другого, що виглядають неначе одинцілі перстені.

Волосся Вашингтона.

В 1781 році Джордж Вашингтон обдарував ньюйорського патріота Гемільтона Фиша жмутком волосся зі своєї голови і ця пам'ятка оставала в родині Фішів аж до наших часів. В травні ц. р. перейшла на власність ньюйорського міського музею.

Капелюх Наполеона.

В травні ц. р. продано в Парижі на ліcitaції оден з капелюхів Наполеона за \$15,000. Покупцем був оден багатий французький офіцер.

Мозок Леніна.

З Парижа повідомляли, що в цілі наукових дослідів учені покряяли мозок Леніна на 31,000 частинок, які покладено на шкляних підставах для мікроскопічних студій.

РАДОЩІ І МУДРОЩІ

Час праці

Наставник до робітника, що завжди приходить пізно: "Ти знаєш, коли тут робота починається?"

Робітник: "Не знаю, бо завжди, коли прийду, то вже всі працюють".

Природне й людське.

Учитель пробував пояснити дітям в першій класі різницю між творами природи і творами людини. "Ану подумайте—каже він—і скажіть, що є найважливішим твором чоловіка?"

Мала дівчинка, що її родичі видимо мали багато клопотів щодо засобів прожитку, відповіла поважно: Його найважливішим твором є прожиток для родини".

Китайська справа.

Кажуть, що в літі прийде мабуть до нової кризи в горожанській війні в Китаю. Знатоки передбачують, що коли це станеться, то ця війна і для них самих перестане бути зрозумілою.

Збирач.

"Яка ваша професія?"—питає суддя арештованого.

"Я збирач".

"Збирач, а це що таке?"

"На весні збираю на хідниках недогарки з цигареток, в червні збираю суниці, в липні горошок, в зимі гроші в чужих кишнях, а в інший час старе шмаття і залізя".

В ВИДАВ. "НОВИЙ СВІТ" ДІСТАНЕТЕ:

Історія Культури	\$2.50
Короткий виклад політичної економії	2.50
Словар чужих слів	2.00
Історія боротьби віри з наукою	1.50
Українсько-англійський і англійсько-український кишеньковий словар	\$1.50
Провідник або укр.-англійський самоук	\$1.50
Історія боротьби праці за визволення	1.25
Азбука Комунізма	1.25
Еволюція в образах	1.00
Комунізм і Християнство	50
Як попи туманять нарід	50
Страшні тайни монастирських мурів	50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	50
Початковий курс політичної економії	50
Рай і Поступ	40
Наука і Революція	35
Фікція нації і націонал. незалежності	35
Фабричні розговори про економію	25
Ціна крові.	25
Кароль Маркс, його життя і діяльність	25
Земля обітована	20
Роскази про сили природи, часть I.	25
Маркс про диктатуру пролетаріату	20
Марксизм і Дарвінізм.....	20
Природознавство	15
Біологія	15
Введенє в національну економію	15
Розвиток соціалізму від утопії до науки	15
Як фермер може дістати весь плід своєї праці	15
Розмова про фізику	15
Україна як об'єкт міжнародної контрревол.	10
Роскази про сили природи, часть II.	10
Як Галичан втягнули в контрреволюцію	10
Сучасне становище сільського господарства на Україні	10
Американський робітник, сценічна картина з амер. життя в 3. відслонах	10
Людське суспільство в передістор. розвитку	10
Боротьба за існуванє	10
Хто такі комуністи і причта про воду	10
Межі людиною та машиною.....	5
Фермер і робітник	5
Диктатура пролетаріату	5
Три Інтернаціонали	5

Замовлення шліть на адресу:

NOWYJ SWIT

Box 1092,

Montreal, Canada

Друкарська помилка.

В ч. 3. "Н. С." в статті В Оствальда на ст. 86,
в рядках 614 в долини надруковано "Демократ";
має бути: Демокріт.

М. І. АНТОНОВИЧ

АГЕНТ КОРАБЕЛЬНИХ КАРТ

Спровадить зі Старого Краю до Канади вашу родину, приятелів або знайомих. Вистарас для них легальне дозволення на приїзд до Канади і т. п.

M. J. ANTONOVYCH

2311 HOGAN ST. - - MONTREAL, QUE.

МІСЯЧНІ ЗБОРИ Відділу Кан. Ліги Робітничої
Оборони в Монреалі відбудуться в понеділок 2.
липня, 1928, в год. 8.30 вечером в Принц Артур
• Галі Число 8, 29 Prince Arthur St. East.

Щонедільні Пікніки

Роб. Тов. Брат. Пом. в Монреалі відбуваються
в лісі Lachine Rapids

Беріть трамвай Notre Dame Ville Emard No. 36
і їдьте до кінця лінії. Ідіть просто до лівого мосту

ЧИТАЙТЕ "УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННІ ВІСТИ"

'У.Щ.В.' це одинока часопись в Злучених Державах,
яка дійсно і щиро обороняє інтереси укр. працюючо-
го люду: виховує в читачів класову свідомість.

Недмішнє число „Вістей" виходить на вісім
сторін друку, з багатим різнородним матеріалом
і з ріжними ілюстраціями.

Річна передплата 9 дол., на чверть року \$2.50. Адресуйте:

UKRAINIAN DAILY NEWS

17 East 3rd Street, New York, N.Y., U.S.A.

НОВА КНИЖКА

ЖИТТЯ І ПОСТУП

160 сторін друку—з 36-ма ілюстраціями.
Памятні роковини, оповідання, наукові статті.

Правдоподібна людина з перед 500,000 літ тому назад
Ціна прим. 25ц.; 6—\$1.25; 12—\$2.25; 25—\$4.50.
Видання "Нового Світу" в Монреалі.

Друкарня 'Новий Світ' в Монреалі

TELEPHONE: LANCASTER 1361

Виконує всякі друкарські роботи, які тільки входять в обсяг друкарської штуки, гарно і точно. Для сталих костомерів, товариств і для провінції 15 і 25 процент опусту.

Чи ваш товариш, приятель або сусід вже стали передплатаниками культурно-освітнього ілюстрованого місячника "Новий Світ"?

ВИПРОДАЖ КНИЖОК!

ТІЛЬКИ ЧЕРЕЗ ЛІТНИЙ СЕЗОН

50-процентт опусту на всіх книжках. Книжки зазначені "*" 35 процент опусту (50 і 35ц. опусту на кожнім однім долярови).

*Нарис Економічної Географії, з 44. мапами	60
Календарі "Новий Світ" з р.р. 1917-18	60
Підземне Царство, з 65 образками	50
Практична Утопія	50
*Проти Смерти, оповідання М. Ірчана	50
*В Вурмиах (М. Ірчана)	50
Царська Росія і українська справа	50
Нарис передісторичних подій, з 30 обр.	40
Ілюстрований Альманах "Новий Світ"	40
*Місто в небезпеці, переклад з французького	40
Літературно-Науковий Ілюстр. Збірник	40
Ілюстрована Робітнича Читанка	35
Що є в Біблії? і християнство перед Христом	30
*Життя і Поступи, з 39-ма ілюстраціями	25
*Червоний Кобзар, роб.; фарм. пісні і поезії	25
Розвиток людства, з 4 обр.	25
Гумористичний Календар з 1913	25
Як повстав світ? і Старий Завіт, з 22 обр.	20
Смерть Франка, поема В. Бобинського	10
Чому позичади віру	10
Інквізиційні суди	10
Жінка і соціяльне питання	10
З історії Соціалізму, з 4 образками	10
Робітнича Читанка, часть II.	10
Відокремлення Галичини	10
Велике Місто, поезії М. Тарновського	10
Важне питання	5
Три Інтернаціонали	5
Книгарням і кольпортерам значний опуст	

Ще нині пишіть на адресу:

NOWYJ SWIT

Box 1092

Montreal, Canada.